

TTM Paju Isabella(TEM), Tiuttu
Emilia(TEM), Aspelund Sofia(OM)

14.12.2020

JULKINEN

Asia

Komission tiedonanto uusi kuluttaja-asioiden toimintaohjelma -kuluttajien selviytymiskyvyn vahvistaminen kestävän elpymisen varmistamiseksi

Kokous

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi uuden kuluttaja-asioiden toimintaohjelman – kuluttajien selviytymiskyvyn vahvistaminen kestävän elpymisen varmistamiseksi 13.11.2020 (COM (2020) 696 final). Toimintaohjelmassa esitetään visio EU:n kuluttajapolitiikasta vuosille 2020–2025. Sen tavoitteena on vastata myös COVID-19 pandemiasta johtuviin kuluttajien välittömiin tarpeisiin. Toimintaohjelma toimii myös ohjeena monivuotisen rahoituskehysten sisämarkkinaohjelman täytäntöönpanolle.

Toimintaohjelma sisältää yhteensä 22 toimenpide-ehdotusta. Toimintaohjelman pohjalta annettavista erillisistä aloitteista, erityisesti lainsäädäntöaloitteista, Suomi muodostaa kantansa erikseen. Tiettyihin valmisteilla oleviin ehdotuksiin liittyviä Suomen alustavia kantoja on kuvattu valtioneuvoston selvityksessä E 112/2020 vp.

Suomen kanta

Korkeatasoinen kuluttajansuoja on yksi EU:n sisämarkkinoiden kehittämisen kulmakivistä. Suomi katsoo, että kehittämällä kuluttajansuojaa ja pyrkimällä lisäämään kuluttajien luottamusta voidaan edesauttaa myös eurooppalaisten yritysten toimintamahdollisuuksia sisämarkkinoilla sekä tukea Euroopan siirtymistä vihreään ja digitaaliseen talouteen. Tämä vuoksi Suomi pitää tärkeänä, että myös kuluttajansuojaa koskeva sääntely on ajantasaista ja vastaa tulevaisuuden tarpeisiin sekä kuluttajien että yritysten toimintaympäristön näkökulmasta.

Suomi pitää toimintaohjelman tavoitteita kannatettavina. Suomi tukee toimintaohjelman kokonaisvaltaista lähestymistapaa, jossa otetaan huomioon kuluttajan asemaan vaikuttavat muutokset eri politiikkalohkoilla sekä kuluttajapolitiikan pitkän ja lyhyen aikavälin tavoitteet.

Toimintaohjelma sisältää viisi painopistealaa: 1) vihreä siirtymä, 2) digitaalinen muutos, 3) kuluttajien oikeuksien parantaminen ja täytäntöönpano, 4) tiettyjen kuluttajaryhmien erityistarpeet sekä 5) kansainvälinen yhteistyö. Suomi tukee valittuja strategisia painopisteitä.

Suomi pyrkii toimintaohjelmassa esitettyjen toimenpiteiden valmistelussa vaikuttamaan siihen, että eri toimenpiteiden vaikutukset arvioidaan huolellisesti ja kokonaisvaltaisesti.

Suomi tukee komission näkemystä siitä, että digitaalitaloutta ja vihreää siirtymää koskevissa aloitteissa tulee huomioida kuluttajien edut. Suomi pitää niin ikään tärkeänä, että kuluttajaoikeudellinen sääntely on selkeää ja ymmärrettävää ensisijaisten käyttäjiensä – kuluttajien ja yritysten – näkökulmasta. Suomi pitää lisäksi tärkeänä, että sääntelyä uudistettaessa otetaan mahdollisimman pitkälle huomioon teknologianeutraalisuus ja siten innovaatiomyönteisyys.

Uusien teknologioiden aiheuttamat haasteet esimerkiksi tuoteturvallisuudelle tulee huomioida uutta EU-sääntelyä valmisteltaessa. Tässä yhteydessä tulee kiinnittää huomiota myös eri sääntelyalueiden rajapintoihin, selkeyteen ja muutosten toteuttamiseen tarkoituksenmukaisella tavalla. Sääntelyä tarkasteltaessa on tärkeää, ettei sääntelystä aiheudu talouden toimijoille tai viranomaisille tarpeetonta taakkaa. Uudet teknologiat ja markkinoiden kehittyminen tulee ottaa huomioon myös päivitettäessä kulutusluottoja ja muita rahoituspalveluja koskevaa sääntelyä. Niin ikään Suomi suhtautuu myönteisesti komission suunnitelmiin, jotka koskevat toimia haavoittuvien kuluttajaryhmien aseman parantamiseksi. Esimerkkinä näistä voidaan mainita velkaneuvontaan liittyvät toimet. Viimeksi mainitun osalta Suomi katsoo kuitenkin, että velkaneuvonnan ohella tärkeää olisi huomioida myös ennalta ehkäisevä talousneuvonta.

Suomi pitää tärkeänä jatkaa jäsenvaltioiden ja komission välistä yhteistyötä kuluttajansuojan korkean tason turvaamiseksi. Suomi tukee myös sidosryhmäyhteistyön vahvistamista. Sillä on merkitystä sääntelyn täsmentämisessä toimivalla itse- tai yhteissääntelyllä.

Suomen näkemyksen mukaan globaali yhteistyö myös kuluttajansuojan korkean tason ja tuoteturvallisuuden edistämiseksi on keskeistä, koska tuotanto- ja arvoketjut ovat alati yhä globaalimpia. Suomi kannattaa komission aloitteita kansainvälisen yhteistyön vahvistamiseksi erityisesti Kiinan ja Afrikan kanssa tuoteturvallisuuden ja kuluttajien suojelun tukemiseksi.

Pääasiallinen sisältö

Komissio julkisti 13.11.2020 uuden kuluttaja-asioiden toimintaohjelman vuosille 2020-2025. Toimintaohjelma perustuu vuoden 2012 kuluttaja-asioiden toimintaohjelmaan ja vuoden 2018 Kuluttajat vahvempaan asemaan -toimenpidepakettiin. Komissio järjesti toimintaohjelman valmistelusta julkisen kuulemisen, joka päättyi 6.10.2020. Toimintaohjelma sisältää viisi painopistettä: 1) vihreä siirtymä, 2) digitaalinen muutos, 3) kuluttajien oikeuksien parantaminen ja täytäntöönpano, 4) tiettyjen kuluttajaryhmien erityistarpeet ja 5) kansainvälinen yhteistyö.

Uudessa toimintaohjelmassa otetaan huomioon myös COVID-19-pandemian vaikutukset kuluttajiin. Toimintaohjelma ohjaa EU:n monivuotiseen rahoituskehukseen kuuluvan sisämarkkinaohjelman toimeenpanoa. Toimintaohjelma sisältää seuraavat 22 toimenpideehdotusta kattaen laajasti eri EU:n politiikka-aloja.

Kuluttajat COVID-19 pandemian aikana

Komissio painottaa, että COVID-19 kriisi on korostanut korkeatasoisen kuluttajansuojan ja EU:n viranomaisten välisen yhteistyön merkitystä. Komission mukaan kriisi paljasti myös puutteita nykyisessä kuluttajansuojalainsäädännössä. Komissio on nostanut esille muun muassa kuljetusyritysten ja matkanjärjestäjien ongelmat ennakkomaksujen täysimääräisessä palauttamisessa alojen ajauduttua likviditeettiongelmiin ja matkustajaliikenteen lähes pysähtyttyä pandemian aikana. Komissio ja jäsenvaltiot ovat ryhtyneet toimiin varmistukseen, että kuluttajien oikeuksia suojellaan, ja ehdottaneet myös sovellettavien sääntöjen mukaisia käytännön ratkaisuja.

Komission mukaan myös kuluttajien huijausten, vilpillisten markkinointitekniikoiden ja verkkokauppaan liittyvien petosten määrä on äkisti lisääntynyt. Komissio onkin muun muassa vahvistanut yhteistyötä kansallisten valvontaviranomaisten kanssa.

Komissio korostaa, että pandemia on myös paljastanut riskin, että tietyt kuluttajaryhmät jäävät jälkeen. Sen takia tuleekin keskittyä aloitteisiin, joilla tuetaan kuluttajien integroitumista, osallisuutta, tietoisuuden lisäämistä ja koulutusta. Pitkällä aikavälillä komission näkemyksen mukaan on myös tärkeää ymmärtää, miten kuluttajien käyttäytyminen muuttuu kriisin seurauksena.

Ehdotetut toimet:

- 1) Komissio aikoo vuoteen 2022 mennessä arvioida missä määrin pakettimatkadirektiivi on edelleen asianmukainen huomioiden viimeaikaiset kriisit.
- 2) Komission aikoo vuoteen 2022 mennessä ennakoida COVID-19:n pitkän aikavälin vaikutuksia kansalaisten kulutustottumuksiin. Analysoinnin tuloksia käytetään pohjana tuleville politiikka-aloitteille.
- 3) Komissio vahvistaa yhteistyötä kuluttaja-asioiden yhteistyöverkoston, muiden verkostojen ja sidosryhmien kanssa kuluttajien huijausten, sopimattoman markkinoinnin ja petosten torjumiseksi.

Uuden toimintaohjelman painopistealat:

1) Vihreä siirtymä

Komissio korostaa, että eurooppalaiset kuluttajat ovat kiinnostuneita osallistumaan vihreän siirtymän tavoitteiden kuten ilmastoneutraaliuden saavuttamiseen, luonnonvarojen ja biologisen monimuotoisuuden säilyttämiseen sekä veden, ilman ja maaperän pilaantumisen vähentämiseen. Komissiolla on tällä hetkellä käynnissä monia aloitteita, joiden tavoitteena on varmistaa, että EU:ssa myytävät tuotteet ja palvelut ovat vihreän kehityksen ohjelman tavoitteiden mukaisia. Aloitteita ovat esimerkiksi Pellolta pöytäan –strategia, EU:n biodiversiteettistrategia, kemikaalistrategia, kestävän rahoituksen strategia ja peruseränsäilytys.

Lisäksi uudessa kiertotalouden toimintasuunnitelmassa on useita aloitteita, joilla pyritään torjumaan tuotteiden ennenaikaista vanhenemista, edistämään niiden kestävyyttä, kierrätettävyyttä ja korjattavuutta kuten kestäviä tuotteita koskeva aloite ja ekosuunnitteludirektiivin uudistaminen. Lisäksi tiettyihin tavara- ja palveluryhmiin on tulossa sääntely- ja muita toimenpiteitä kuten kiertoelektroniikka-aloite, yleislaturia koskeva aloite, EU:n tuleva tekstiilistrategia sekä pakkauksista ja pakkausjätteistä annetun direktiivin tarkistus.

Tulevassa aloitteessa kuluttajien vaikutusmahdollisuuksien parantamiseksi vihreässä siirtymässä keskitytään kuluttajien mahdollisuuksiin saada tietoa tuotteiden ympäristöominaisuuksista ja niiden kestävydestä, korjattavuudesta tai päivitettävyydestä sekä tällaisten tietojen luotettavuudesta ja vertailukelpoisuudesta. Aloitteessa asetetaan yleiset vaatimukset, joilla täydennetään alakohtaisen lainsäädännön kohdennetumpia sääntöjä esimerkiksi tiettyjen tuotteiden tai tuoteryhmien osalta. Tämä aloite, kestävä tuotepolitiikkaa koskeva aloite ja mahdolliset alakohtaiset aloitteet ovat olennaisen tärkeitä, jotta kuluttajille voidaan antaa tosiasiallinen oikeus tuotteiden korjaamiseen. Tavarakauppadirektiivin uudistaminen tarjoaisi myös mahdollisuuden tarkastella, miten korjattavuutta voitaisiin edistää. Korjattavuutta ja käytettyjen tuotteiden markkinoita sekä tuotteen sijasta palvelun ostamista voidaan tukea myös edistämällä uusia kulutuskonsepteja ja käyttäytymismalleja.

Komissio korostaa, että parempien ja luotettavimpien tietojen saaminen edellyttää nykyisten välineiden kuten energiamerkintöjä koskevien puitteiden ja EU:n ympäristömerkinnän käytön parantamista. Komissio kehittää myös toimia muun muassa kestävä rahoituksen alalla siten, että kuluttajia voidaan suojella paremmin esimerkiksi valheelliselta tiedolta tuotteen ympäristöystävällisyydestä (viherpesu). Komissio aikoo myös ehdottaa, että yritykset perustelevat ympäristövaitteensa käyttämällä tuotteen ja organisaation ympäristöjalanjälkeä koskevia menetelmiä, jotta kuluttajat saavat luotettavaa ympäristötietoa. Lisäksi komissio tutkii tapoja luoda kestäväpohjaiset merkintäpuitteet, jotka kattavat yhdessä muiden aloitteiden kanssa elintarvikkeiden ravitsemukselliset, ilmasto-, ympäristö- ja sosiaaliset näkökohdat.

Energiapuolella 1. tammikuuta 2021 voimaan tuleva direktiivi sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä (2019/944) parantaa muun muassa kuluttajille suunnattua tiedotusta energialaskuista.

Komissio korostaa, että digitaalinen muutos tarjoaa myös mahdollisuuden tarjota kohdennetumpaa ja ymmärrettävämpää tietoa kuluttajille. Kestäviä tuotteita koskevan aloitteen puitteissa kehitetään digitaalisia tuotepasseja, joilla pyritään antamaan kuluttajille tietoa tuotteiden ympäristöön ja kiertotalouteen liittyvistä näkökohdista.

Komissio painottaa, että yrityksillä on merkittävä rooli ympäristöystävälliseen kulutukseen pyrittäessä. Komissio suunnittelee esittävänsä vuonna 2021 lainsäädäntöaloitteen yritysten kestävästä hallintotavasta pitkän aikavälin kestävä ja vastuullisen yrityskäyttäytymisen edistämiseksi. Komissio aikoo myös tehdä yhteistyötä talouden toimijoiden kanssa kannustaakseen niitä esittämään vapaaehtoisia lupauksia yritysten ympäristöjalanjälkeä koskevien tietojen antamisesta kuluttajille, parantamaan yritysten kestävyttä ja vähentämään ympäristövaikutuksia.

Ehdotetut toimet:

4) Komissio antaa vuonna 2021 lainsäädäntöehdotuksen kuluttajien vaikutusmahdollisuuksien lisäämisestä vihreässä siirtymässä, joka tulee sisältämään ehdotuksia tuotteiden kestävyttä koskevien tietojen parantamisesta ja paremmasta suojasta esimerkiksi viherpesua ja tuotteiden ennen aikaista vanhentumista vastaan. Komissio aikoo antaa myös lainsäädäntöehdotuksen ympäristöjalanjälkeä koskeviin menetelmiin perustuvien ympäristövaittamien perustelemisesta.

5) Komissio tekee yhteistyötä talouden toimijoiden kanssa vuodesta 2020 lähtien niiden kannustamiseksi vapaaehtoisiin lupauksiin toimista kestävä kulutuksen tukemiseksi, joka ylittää lainsäädännössä säädetyt vaatimukset.

6) Vuodesta 2022 alkaen tavarakauppadirektiivin tarkistuksen yhteydessä komission arvio, siitä miten korjaamista voitaisiin edelleen edistää ja kannustaa kestävämpien kiertotalouden tuotteiden käyttöön.

2) Digitaalinen muutos

Komissio korostaa, että digitaalinen muutos tarjoaa kuluttajille enemmän mahdollisuuksia ja laajemmat tavara- sekä palveluvalikoimat. Toisaalta kuluttajien voi olla vaikeampaa tehdä tietoon perustuvia valintoja ja suojella etujaan. Tietojen keruuta sekä käsittelyä voidaan käyttää niin, että kuluttajat tekevät etujensa vastaisia päätöksiä. Ongelmiin pyritään vastaamaan muun muassa kuluttajalainsäädännön täytäntöönpanon valvonnan parantamista ja nykyaikaistamista koskevalla direktiivillä ((EU) 2019/2161) sekä digitaalista sisältöä koskevalla direktiivillä ((EU) 2019/770), mutta lisätoimia tarvitaan.

Komissio korostaa, että on puututtava esimerkiksi sellaisiin kaupallisiin käytäntöihin, joissa ei oteta huomioon kuluttajien oikeutta tehdä tietoon perustuvia valintoja tai vääristetään heidän käyttäytymismalleja. Lisäohjeita tarvitaan muun muassa sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevan direktiivin ja kuluttajanoikeusdirektiivin soveltamisesta.

Komissio toteaa, että kuluttajien edut tulee huomioida tulevissa digitaalitaloutta koskevissa aloitteissa. Tavoitteena tulee olla luoda kuluttajille turvallinen digitaalinen toimintaympäristö ja varmistaa tasapuoliset toimintaedellytykset. Komissiolta on tullut ehdotukset uusia digitaalisia palveluita koskevasta säädöksestä (DSA) ja digitaalisia markkinoita koskevasta säädöksestä (DMA). Komissio valmistelee myös ehdotusta kuluttajien etujen ja perusoikeuksien korkean tason takaamiseksi ja tekoälyn yhteiskunnallisen käyttöönoton edellyttämän luottamuksen lisäämistä sekä toimenpiteitä yksityisoikeudellisen vastuun osalta, joilla muun muassa varmistetaan tekoälysovellusten uhrien suojelun taso. Komissiolta on tulossa lisäksi useita uusien teknologioiden turvallisuutta koskevia aloitteita kuten konedirektiivin tarkistus, radiolaitedirektiivin mukaisten delegoitujen säädösten antaminen ja yleisen tuoteturvallisuusdirektiivin tarkistus.

Tietoihin liittyen komissio tarkastelee muun muassa uudelleen julkista sähköistä henkilöllisyyttä koskevaa järjestelmää. Euroopan datastrategian tavoitteena on helpottaa kuluttajien oikeutta siirtää tiedot järjestelmästä toiseen yleisen tietosuojasetuksen mukaisesti.

Rahoituspalveluihin liittyen komissiolta on tulossa aloitteita kuten tekoälyvaatimuksia koskeva säädös, joilla parannetaan kuluttajan suojaa alalla. Lisäksi nykyisiä kulutusluottodirektiiviä, kiinnitysluottodirektiiviä, maksutilidirektiiviä ja rahoituspalveluiden etämyyntiä koskevaa direktiiviä tarkastellaan uudelleen. Komission uuteen digitaalista rahoitusta koskevaan pakettiin tulee sisällyttämään digitaalista rahoitusta ja vähittäismaksuja koskevia strategioita.

Komissio toteaa, että digitaalinen muutos voi tuoda haasteita myös silloin kun digitaalisia ratkaisuja ei ole suunniteltu vammaisille. Komissio tukeekin esteettömyysdirektiivin toimeenpanoa.

Komissio korostaa myös että digitaalinen muutos tarkoittaa, että kuluttajilla on oltava vahva digitaalinen lukutaito ja taidot, joita edistetään muun muassa digitaalisen koulutuksen toimintasuunnitelmassa 2021-2027 ja sen strategisissa painopisteissä.

Ehdotetut toimet:

- 7) Vuoteen 2022 mennessä ja päivitettyään sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevan direktiivin ja kuluttajanoikeusdirektiivin ohjeasiakirjat komissio aikoo analysoida, tarvitaanko keskipitkällä aikavälillä lisää lainsäädäntöä tai muita toimia tasapuolisuuden varmistamiseksi verkossa ja sen ulkopuolella
- 8) Ehdotus horisontaaliseksi säädökseksi tekoälyä koskevista vaatimuksista vuonna 2021.
- 9) Ehdotus yleisen tuoteturvallisuusdirektiivin tarkistamisesta vuonna 2021, jolla voidaan vastata uusien teknologioiden ja verkkomyynnin mukanaan tuomiin uusiin tuoteturvallisuuden haasteisiin. Vuonna 2021 myös ehdotus konedirektiivin tarkistamisesta.
- 10) Ehdotus kulutusluottodirektiivin ja rahoituspalvelujen etämyyntiä koskevan direktiivin tarkistamisesta vuonna 2021.

3) Kuluttajien oikeuksien parantaminen ja täytäntöönpano

Komissio korostaa, että kuluttajien oikeuksien täytäntöönpano on ensisijaisesti kansallisten viranomaisten vastuulla, mutta EU:lla on tärkeä tuki- ja koordinaatiotehtävä. Uusi asetus kuluttajansuojaa koskevasta yhteistyöstä antaa perustan EU:n yhteisille toimille muun muassa vahvistamalla yhteistyöjärjestelmää ja tiedonkeruujärjestelmää, jotta voidaan puuttua rikkomuksiin. Tämän toimintaohjelman mukaisesti komissio toteaa, että toimissa keskitytään COVID-19 aiheutuneisiin vaikutuksiin kuluttajanoikeuksissa sekä harhaanjohtaviin ympäristöväittämiin ja sopimattomiin kaupallisiin menettelyihin.

Lisäksi äskettäin on tarkistettu EU:n kuluttajansuojaa koskevaa lainsäädäntökehystä. Uudella kuluttajalainsäädännön täytäntöönpanon valvonnan parantamista ja nykyaikaistamista koskevalla direktiivillä ja tulevalla edustajakanteita koskevalla direktiivillä vahvistetaan kuluttajan oikeuksia.

Komissio toteaa, että monivuotisen rahoituskehysten sisämarkkinaohjelmassa asetetaan etusijalle kansallisten viranomaisten valmiuksien kehittämistoimien rahoittaminen. Komissio aikoo rahoittaa hankkeen, jolla perustetaan ”EU:n sähköinen laboratorio” alustaksi, joka tarjoaa yhteiset välineet, joita viranomaiset voivat käyttää verkossa tehtävissä tutkimuksissa ja verkossa myytävien vaarallisten tuotteiden seurannassa. Sillä pyritään lisäksi vahvistamaan mahdollisten tulevien oikeutettujen yksiköiden valmiuksia tulevan edustajakanteita koskevan direktiivin nojalla sekä kansallisten kuluttajajärjestöjen valmiuksia eliminä, jotka raportoivat varoituksista kuluttajansuojaa koskevasta yhteistyöstä annetun asetuksen nojalla. Tavoitteena on myös jatkaa EU:n rahoituksen antamista Euroopan kuluttajakeskuksille, vaihtoehtoisille riidanratkaisuvälineille ja verkkovälitteisille riidanratkaisuvälineille.

Ehdotetut toimet:

- 11) Komissio avustaa toukokuussa 2022 voimaan tulevan kuluttajalainsäädännön täytäntöönpanon valvonnan parantamista ja nykyaikaistamista koskevan direktiivin sekä edustajakanteita koskevan direktiivin toimeen- ja täytäntöönpanossa sekä sen valvonnassa.
- 12) Komissio esittää vuonna 2022 ja sen jälkeen kahden vuoden välein kuluttajansuoja-asioiden yhteistyöverkoston (CPC) yhteiset valvontaprioriteetit.
- 13) Komissio ottaa eurooppalaisten yhteentoimivuusperiaatteiden mukaisesti käyttöön innovatiivisten sähköisten välineiden valikoiman vuoteen 2022 mennessä, millä

vahvistetaan kansallisten viranomaisten valmiuksia torjua laittomia verkkokaupan käytänteitä ja tunnistetaan vaarallisia tuotteita.

14) Komissio arvioi kuluttajansuojaa koskevasta yhteistyöstä annetun asetuksen soveltamista vuoteen 2023 mennessä.

4) Kuluttajien erityistarpeisiin vastaaminen

Komissio korostaa että tietyt kuluttajaryhmät voivat olla tietyissä tilanteissa erityisen haavoittuvia esimerkiksi iästä, sukupuolesta, terveydestä, digitaalisesta lukutaidosta tai taloudellisesta tilanteesta johtuen, joten ne tarvitsevat erityisiä suojatoimia.

Komissio toteaa, että monien eurooppalaisten kotitalouksien taloudellinen haavoittuvuus on lisääntynyt erityisesti nykyisessä tilanteessa. Velkaneuvonta on tehokas tapa auttaa ylivelkaantuneita kuluttajia. Komissio tulee kokoamaan yhteen jäsenvaltioiden parhaita käytäntöjä, arvioi niiden toistettavuuspotentiaalia ja yksilöi rahoitustarpeet ja -puitteet uuden monivuotisen rahoituskehityksen puitteissa. Komissio julkaisi kesäkuussa 2020 myös päivitetty mikroluottojen tarjoajien eurooppalaiset käytännönsäännöt. Lisäksi kulutusluottodirektiivin uudelleentarkasteluun sisältyy sääntöjen parantamisen arvioiminen, joilla varmistetaan, että luottoa myönnetään kuluttajan luottokelpoisuuden perusteellisen arvioinnin jälkeen.

Myös ikääntyneillä ja vammaisilla on kulutukseen liittyviä erityistarpeita. Komissio korostaa, että joistakin jäsenvaltioista on saatu kokemuksia, jotka osoittavat että tehokkaimpia ovat paikalliset aloitteet, joiden yhteydessä annetaan kuluttajaneuvontaa maaseutu- ja kaupunkialueilla. Samanlaisia aloitteita voitaisiin edistää EU-tasolla toteutettavilla yhteisillä toimilla tulevan monivuotisen rahoituskehityksen puitteissa.

Komissio korostaa, että lapset ja alaikäiset ovat alttiita harhaanjohtaville ja aggressiivisille kaupallisille käytänteille sekä tuotteisiin liittyville riskeille. Sen takia on tärkeä panostaa elinikäiseen kuluttajakoulutukseen ja tietoisuuden lisäämiseen kaikissa elämänvaiheissa esimerkiksi verkko-opetusaineiston pääsyn sekä valmiuksien kehittämisen paremmalla koordinoinnilla kansallisella ja EU-tasolla. Yleisen tuoteturvallisuudirektiivin tarkistuksen yhteydessä komissio laatii myös päivitetty turvallisuusvaatimukset lapsille tarkoitettuja tuotteita koskeville standardeille. Komissio tukee myös lapsille tarkoitettujen tuotteiden näytteenottoa ja testausta koordinoitujen markkinavalvontatoimien kautta.

Tulevassa ehdotuksessa tekoälyä koskevaksi horisontaaliseksi lainsäädäntökehitykseksi pyritään erityisesti puuttumaan ennakkoluuloihin ja syrjintään algoritmijärjestelmissä. Komissio korostaa, että tutkimusten perusteella kuluttajien käyttäytymiseen erityisesti verkossa vaikuttavat usein kognitiiviset vääristymät, joita kauppiaat voivat hyödyntää kaupallisiin tarkoituksiin. Avoimuusvelvoitteet ovat tärkeitä epäsymmetrisen informaation torjumiseksi, mutta on tarkasteltava tarvitaanko vielä lisätoimia.

Ehdotetut toimet:

15) Komissio lisää rahoitusta toimille, joilla parannetaan velkaneuvontapalvelujen saatavuutta ja laatua jäsenvaltioissa vuodesta 2021 alkaen.

16) Tuki aloitteille, joilla tarjotaan paikallista neuvontaa kuluttajille, jotka eivät rakenteellisista tai henkilökohtaisista syistä saa tukea tai tietoa verkosta vuodesta 2021 alkaen.

17) Komission päätös lastehoitotuotteiden turvallisuusvaatimuksia koskevista standardeista ja yleisen tuoteturvallisuudirektiivin uudistaminen vuonna 2021.

18) Komissio kehittää strategisen lähestymistavan kuluttajavalistuksen ja -kasvatuksen parantamiseksi huomioiden eri ryhmien tarpeet vuoteen 2023 mennessä.

5) Kuluttajansuoja maailmanlaajuisesti

Komissio korostaa, että kansainvälinen yhteistyö esimerkiksi verkkokaupan myötä on tärkeää tehokkaan kuluttajansuojan varmistamiseksi. Komissio luetteleekin useita toimia, joilla edistetään kansainvälistä yhteistyötä.

EU vahvistaa markkinavalvontavälineitä ja yhteistyötä EU:n kumppanimaiden viranomaisten kanssa tuontituotteiden turvallisuuden varmistamiseksi ja kuluttajien suojelemiseksi sopimattomilta kaupallisilta menettelyiltä.

Komissio on tehnyt vuodesta 2006 lähtien tuoteturvallisuusyhteistyötä RAPEX-Kiina-järjestelmän kautta. Komissio vaihtaa myös Kanadan kanssa säännöllisesti tietoja vaarallisista tuotteista. Komissio keskustelee parhaillaan samanlaisen muiden tuotteiden kuin elintarvikkeita koskevan tiedonvaihdon sisällyttämisestä valmisteilla oleviin kauppasopimuksiin esimerkiksi Australian, Uuden-Seelannin ja Chilen kanssa. Komissio pyrkii myös tiiviseen yhteistyön naapuruusmaiden ja Länsi-Balkanin maiden kanssa.

Komissio korostaa, että kuluttajakysymyksissä monenvälinen yhteistyö esimerkiksi Maailman kauppajärjestössä (WTO), YK:n kauppaja- ja kehityskonferenssissa (UNCTAD) ja Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestössä (OECD) on myös keskeisessä asemassa ja sitä jatketaan.

Ehdotetut toimet:

19) Komission tarkoituksena on laatia vuonna 2021 verkkokaupan tuotteiden tuoteturvallisuutta koskeva toimintasuunnitelma Kiinan kanssa.

20) Komissio pyrkii vuodesta 2021 lähtien kehittämään EU:n kumppanimaille mukaan lukien Afrikalle annettavaa sääntelytukea, teknistä apua ja valmiuksien kehittämistä.

Hallinnointi

Toimintaohjelman ja kansallisten painopisteiden edistäminen edellyttää, että uudella tehostetulla yhteistyöllä pystytään toteuttamaan konkreettisia toimia. Sen tulee perustua vuotuisiin painopisteisiin, joista keskustellaan maailman kuluttajapäivän yhteydessä järjestettävässä vuotuisessa kuluttajahuippukokouksessa. Huippukokouksessa tarkasteltaisiin edellisen vuoden edistystä ja vahvistetaan painopisteet seuraavalle vuodelle.

Komissio pyrkii keskustelemaan säännöllisesti Euroopan parlamentin, talous- ja sosiaalikomitean sekä alueiden komitean kanssa sekä tekee tiivistä yhteistyötä jäsenvaltioiden ja kansallisten viranomaisten kanssa olemassa olevissa verkostoissa ja työryhmissä koordinoinnin ja varojen tehokkaan käytön varmistamiseksi.

Komissio perustaa myös uuden kuluttajapolitiikan neuvoo-antavan ryhmän, joka kokoaa yhteen kaikki sidosryhmät, tarkastelemaan edistymistä ja pohtimaan painopisteitä tulevan vuoden kuluttajahuippukokoukseen. Komissio korostaa, että erilaisia yhteistyömuotoja kuten koulutuksia ja hyvien käytänteiden vaihtoa liike-elämän kanssa jatketaan.

Ehdotetut toimet:

21) Uusi kuluttajapolitiikan neuvoa-antava ryhmä, joka kokoaa yhteen kuluttajajärjestöjen, kansalaisyhteiskunnan ja teollisuuden edustajia toimintaohjelman tukemiseksi.

22) Kuluttajatulostaulun uudistaminen seurannan ja vertailuanalyysin parantamiseksi ja täytäntöönpanoyhteistyön vahvistamiseksi EU:ssa vuonna 2021.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Käsittely Euroopan parlamentissa

Kuluttaja-asioista Euroopan parlamentissa vastaa IMCO (sisämarkkinat ja kuluttajansuoja) -valiokunta.

Kansallinen valmistelu

EU-8 kilpailukykyjaosto 11.12.2020; kirjallinen menettely 8.12.2020-11.12.2020

EU-10 rahoituspalvelut ja pääomaliikkeet -jaosto, kirjallinen menettely 8.12.2020-11.12.2020

Eduskuntakäsittely

Valtioneuvoston selvitys E 112/2020 vp: komission tulevat kuluttajapolitiikan aloitteet; uusi kuluttaja-asioiden toimintaohjelma, ehdotus kuluttajien vaikutusmahdollisuuksien parantamisesta vihreässä siirtymässä, kulutusluottosopimuksista annetun direktiivin (2008/48/EY) tarkistus ja yleisen tuoteturvallisuusdirektiivin (2001/95/EY) uudistaminen 29.9.2020.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Taloudelliset vaikutukset

Toimintaohjelmalla ei suoria taloudellisia vaikutuksia.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Valtioneuvoston selvitykset E 36/2020 vp: Uusi kiertotalouden toimintasuunnitelma, 16.4.2020 sekä E 40/2020 vp: Komission tiedonannot "Sisämarkkinasääntöjen täytäntöönpanon ja sen valvonnan parantamisesta koskevasta pitkän aikavälin toimintasuunnitelmasta" ja "Sisämarkkinoiden esteiden tunnistamisesta ja poistamisesta", 23.4.2020.

Asiakirjat

Komission tiedonanto: Uusi kuluttaja-asioiden toimintaohjelma – kuluttajien selviytymiskyvyn vahvistaminen kestävän elpymisen varmistamiseksi 13.11.2020 (COM (2020) 696 final).

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

TEM Isabella Paju isabella.paju@tem.fi puh. + 358 50 310 5326
TEM Emilia Tiuttu emilia.tiuttu@tem.fi puh. +358 50 435 8423
OM Sofia Aspelund sofia.aspelund@om.fi puh. + 358 50 568 6420

EUTORI-tunnus

EU/2020/1638

Liitteet**Viite**

Asiasanat	kiertotalous, kuluttajansuoja, kuluttajapolitiikka, kuluttajat, sisämarkkinat, tuoteturvallisuus, kulutusluotot
Hoitaa	OM, TEM, UM, VM, YM
Tiedoksi	EUE, LIIVI, LVM, MMM, OKM, PLM, RVV, SM, STM, TULLI, VNK, VTV
